

Dr. Drávay-Farkas Helga LL.M.

A PÁRTATLANSÁG ELVE A BÍRÓSÁGI KÖZVETÍTŐI ELJÁRÁSBAN ÉS GYAKORLATI MEGVALÓSÍTÁSÁNAK NEHÉZSÉGEI

BEVEZETŐ GONDOLATOK, PROBLÉMAFELVETÉS

Miért ezt a témát választottam?

Személyes érintettségem nagy szerepet játszott a témaválasztásomban. Az egyik vidéki Törvényszéken tevékenykedem, egyebek mellett – bírósági titkárként dolgozom szabálysértési ügyszakban - mint bírósági közvetítő. Munkám során a legnagyobb mértékben családjogi ügyekben mediálok, melyek magas érzelmi töltettel rendelkeznek, és engem, mint mediátort is nagy mértékben érzelmileg megérintenek, így semlegességem megőrzése, esetleges hiányának megmutatása, azaz a pártatlanságom megkérdőjelezése illetőleg megvalósulása igazi kihívás számomra. Álláspontom szerint különösen fontos ez a kérdés gyakorlati szempontból is, figyelemmel arra, hogy a közvetítői eljárás egyik alapelvéről – a pártatlanság alapelvéről – van szó.

A tanulmányomban a pártatlanság fogalmának általános meghatározását követően kitérek a pártatlanság történeti megjelenéseire, filozófiai meghatározására, szinonimáira. Megvizsgálom a bírói függetlenség és a pártatlanság elvét a magyar jogrendben, az Alaptörvényben, és Európai Unió kitekintést is teszek (tisztességes eljáráshoz való jog, EJEB).

Bemutatom a pártatlanság alapelvét a magyar közvetítői jogszabályban, elhatárolom a függetlenség, semlegesség, pártatlanság (összeférhetetlenség) fogalmát.

A bírói függetlenség elvét összevetem a különböző mediátorok – például a piaci alapon működő mediátorok, a büntető ügyekben közreműködő közvetítők, a bírósági közvetítői eljárásban tevékenykedő bírósági közvetítők - vonatkozásában a függetlenség - szervezeti függetlenség - meglétével esetleg hiányával, a bírói pártatlanság elvét a közvetítőkkel szembeni pártatlanság követelményével, illetőleg alapelvével.

A tanulmányomban megkísérlem feltárni azokat a körülményeket, tényezőket, amelyek a bírósági közvetítői eljárásban a pártatlanság megkérdőjelezéséhez vezethetnek.

Bemutatok két olyan bírósági közvetítői eljárást, ahol különböző okok miatt megkérdőjeleződik a közvetítő semlegessége, illetve nem jut kifejeződésre a pártatlansága, valamint feldolgozok egy olyan családjogi mediációs eljárást, melyben a közvetítésben részt vevő egyik fél

megkérdőjelezi a bírósági közvetítő pártatlanságát, mely körülmény a mediációs eljárás kudarcához vezetett. Megkísérlem feltárni azon körülményeket, illetve tényezőket, melyek következtében az a benyomás alakulhat ki az ügyfélben, hogy a bírósági közvetítő semlegességét az ügyben elvesztette, hogy nem pártatlan.

Az általam feldolgozott esetek a bírósági közvetítői gyakorlaton alapuló fikciók.

Végezetül megpróbálom levonni a konklúziót, megnevezni a bírósági közvetítői eljárásban a pártatlanság megvalósulásának konkrét eszközeit, kísérletet teszek javaslatok tételére.

I. PÁRTATLANSÁG ELVE – A FOGALOM ÁLTALÁNOS MEGHATÁROZÁSA ÉS JOGTÖRTÉNETI VONATKOZÁSAI

A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete által szerkesztett A magyar nyelv értelmező szótárában a pártatlan szócikk alatt az alábbiak olvashatóak:

„pártatlan melléknév -ul, -abb

Vmit, vkit részrehajlás nélkül bíráló, elfogultság nélkül megítélő <személy>. Pártatlan bíró. A komoly és pártatlan szemlélő előtt meghamisíthatatlan tény marad, hogy ... a város szépeit kivétel nélkül sikerült ... terrorizálni. (Jókai Mór) || a. Ilyen személyre valló, pártatlanságot kifejező <magatartás>. Pártatlan bíraskodás; pártatlanul ítél. pártatlanság.”¹

Fenti fogalom meghatározás különlegesebb magyarázatot nem igényel - pártatlan az, aki valamit vagy valakit részrehajlás, elfogultság nélkül megítél, aki különböző felek között semleges marad –, benne jól nyomon követhető a pártatlanság fogalmának szinonimái – úgymint semlegesség, elfogulatlanság, részrehajlás nélküliség - melyek gyakorlatilag meg is határozzák a pártatlanság jelentését.

A pártatlanság további szinonimájaként jelölhető meg az objektivitás fogalma, melynek jelentése szintén az elfogulatlanság, pártatlanság, továbbá a tárgyilagosság.

Az objektivitás, így a pártatlanság fogalma megjelenik a tudományban, a filozófiában, egyfajta követelmény a médiában.

A filozófiában az objektivitás szinonimája a semlegességnek, az objektivitás fogalmát a szubjektivitással vetik össze, azaz leegyszerűsítve akkor objektív valami, ha független a

---

¹ A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete által Bárczi Géza akadémikus és Országh László egyetemi tanár vezetésével szerkesztett: A magyar nyelv értelmező szótára, In: V. kötet Mo-S /p/pártatlan Akadémiai Kiadó Első kiadás: 1959-1962. (Arcanum/ Kézíkönyvtár).

személyes - érzékelésünk, érzelmeink által képzett - szubjektivitásunktól. Az objektivitás – szubjektivitás kérdéskörével már Platón is foglalkozott, fontos eleme ismeretelméletének.

Fenti fogalom meghatározásban megjelenik a pártatlan bíró, a pártatlan bíraskodás, pártatlan ítélkezés eleme.

A pártatlan ítélkezés, melyet a pártatlan Isten testesít meg, már a Bibliában is fellelhető, mind az Ószövetségben, mind az Újszövetségben számos helyen megfogalmazásra került, miszerint Isten nem személyválogató, nem részrehajló, és ugyanez a követelmény az emberekkel szemben is.²

Többek között a pártatlanságot is képviseli - a római mitológiában, mint az igazságot megszemélyesítő - Justitia Istennő, melynek kultusza az ókori Rómában, Tiberius császár uralkodása³ alatt kezdődött. A 15. századtól kezdve szemkötővel ábrázolják, mely a pártatlanság szimbóluma.

„Justitiát nem lehet befolyásolni a bűn mérlegelésénél, döntéseit befolyástól mentesen hozza meg úgy, hogy a törvény előtti egyelőséget megvalósítva csak a cselekedeteket mérlegeli, nem pedig azt, hogy ki követte el azokat. Ezzel ellenétben létezik egy kevésbé elismert, de mindenképp említésre méltó vélekedés, mely szerint „az igazság vak”, tehát ítélkezése során fondorlattal a bíróhoz hasonlóan Justitia is megtéveszthető.”⁴

A pártatlanság fogalma a bíraskodás relációjában jelenik meg a történelem során, és nem választható el az igazságszolgáltatás fogalmától, illetőleg az igazságszolgáltatásnak - mint a bírói hatalom megtestesítőjének, avagy megjelenési területének – elveitől – köztük különösen a bírói függetlenség elvétől -, melyek évszázadok alatt, az emberiség egyetemes értékeiként kristályosodtak ki.

A bírói függetlenség elvét az államhatalmi ágak szétválasztásának elve határozta meg, azaz a törvényhozói, bírói és végrehajtó hatalom elválasztása, mely hosszú történelmi fejlődés eredményeként jött létre, és vált a bírói függetlenség elvének fundamentumává.

---

² Mózes V. könyve: 16:19: „El ne fordítsd az ítéletet; személyt se válogass; ajándékot se végy; mert az ajándék megvakítja a bölcsék szemeit, és elfordítja az igazak beszédét.”

Jakab Apostol levele: 2:9: „De ha személyválogatók vagytok, vétkeztek, elmarasztaltatva a törvény által, mint annak megrontói.” – Károli Biblia, fordította: Károli Gáspár.

³ Tiberius római császár ie. 42-ben született, és mintegy 27 éven át uralkodott az isz. 14-ben bekövetkezett haláláig.

⁴ Barkóczi Dávid: Justitia, az igazságosság istennője - Az istennő alakja és ábrázolása a mitológiában és a jogtörténetben. In: JOGHISTÓRIA Az ELTE Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszék Tudományos Diákkörének Hivatalos Folyóirata, XIX. évfolyam, 3. szám (2015. március), 8. oldal.

A hatalmi ágak szétválasztásának szükségessége a zsarnokság, a hatalommal való visszaélés megakadályozásának, a szabadság biztosításának, szervek munkamegosztásnak, kölcsönös ellenőrizhetőségének igényeként jelent meg a történeti fejlődése során, manapság pedig a modern demokratikus jogállam alapvető ismérve, és a három klasszikus hatalmi ág – törvényhozói, bírói, végrehajtó - kiegészül ellenőrzési feladatokat ellátó intézményekkel, mint például az alkotmánybíróság, az ombudsman, vagy a média.

Már az ókorban, Arisztotelész, illetve Cicero műveiben is megtalálhatóak a gyökerei, de a hatalmi ágak szétválasztásának elmélete a felvilágosodás korában indult igazi térhódítására. Legjelentősebb John Locke „társadalmi szerződés” elmélete – mely szerint a kormányzat megbízás alapján gyakorolja a törvényhozó hatalmat, melytől elkülönül törvények végrehajtását ellenőrző és az igazságszolgáltatást is magában foglaló végrehajtó hatalom -, valamint Montesquieu, aki a Törvények szelleme című művében a törvények uralmát hangsúlyozta, de egyértelműen meghatározta a három hatalmi ágat – törvényhozó, végrehajtó és bírói – és úgy vélte, a tökéletlen szétválasztás zsarnokságot eredményez. A végrehajtói hatalmat a király kezébe adja, de vétőjoggal rendelkezik, így a törvényhozói hatalmat ellensúlyozhatja, viszont a bírói hatalmi ág teljesen független.

1789-ben a francia forradalom idején a francia Nemzetgyűlés elfogadta Az Emberi és Polgári Jogok nyilatkozatát, mely amellet, hogy több francia alkotmány⁵ alapját képezte, lefektette az emberi szabadságjok legnagyobb részét, és nem mellékesen reformokat vezetett be az igazságszolgáltatás területén

A XIX. században a hatalmi ágak szétválasztása iránti igény egyre inkább erősödött, mind az államszervezeti szinten, mind a közjogi irodalomban.

Mint láthattuk a hatalmi ágak megosztásának elvén alapuló, illetve kikristályosodó igazságszolgáltatási alapelvek – köztük az egyik leglényegesebb, a pártatlanság követelményével együtt járó bírói függetlenség elve – a történelem során alakultak ki, egyetemes értéket képviselnek, és a XX. században sor került nemzetközi emberjogi deklarációkkal történő megerősítésükre, ún. megszilárdításukra.

A II. világháború borzalmai, illetve az abból levont tanulságok hívták életre az Egyesült Nemzetek Szervezetét (ENSZ) 1945-ben, mely az ENSZ Emberi Jogok Bizottságának előkészítését követően, 1948. december 10. napján elfogadta az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatát, melynek jelentősége óriási, hiszen egy olyan átfogó emberi jogi anyagról van szó, amely lefekteti a demokratikus társadalom alapját képező alapvető jogokat.

---

⁵ Például az 1791-es illetve az 1958-as francia alkotmány.

Az „Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata” 10. cikkében megfogalmazásra kerül a független és pártatlan bíróság joga: *„Minden személynek teljesen egyenlő joga van arra, hogy ügyét független és pártatlan bíróság méltányosan és nyilvánosan tárgyalja, s ez határozzon egyrészt jogai és kötelezettségei felől, másrészt minden ellene emelt bűnügyi vád megalapozottsága felől”*⁶

Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata nem bír kötelező erővel, mivel nem jogszabály, de gyakran használják hivatkozási alapként diplomáciai ügyekben, illetve fundamentuma a már törvény erővel bíró Egyesült Nemzetek Szervezete Közgyűlése által 1966. december 16. napján elfogadott „Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya” egyezménynek, mely kimondja: *„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelezéseit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.”*⁷

Az egyezményhez 2014. évig 168 állam csatlakozott, köztük Magyarország 1974. január 17-én.

Az Európa Tanács 1950. november 4. napján fogadta el az „Az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló Egyezményt” - azaz az Európai Emberi Jogi Egyezményt⁸, mely szintén lerakja a bírói függetlenség, pártatlanság alapelvét az alábbiak szerint:

*„Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában, illetőleg az ellene felhozott büntetőjogi vádak megalapozottságát illetően.”*⁹

Az egyezmény az egyes jogok tekintetében alapköveket rak le, tartalmát tulajdonképpen az Egyezmény végrehajtására létrehozott Emberi jogok Európai Bíróságának működése, az általa „létrehozott” esetjog határozza meg.

„Az ENSZ Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya valamint az Európai Emberi Jogi Egyezmény mondja ki a független és pártatlan bírósághoz való jogot, azonban e dokumentumok a bírói függetlenség alapköveinek (a bíró nem utasítható, nem beszámoltatható,

---

⁶ „Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata” (ENSZ 1948. december 10.)10. cikke – magyar nyelvre fordítás: www.ohchr.org.

⁷ 1976. évi 8. törvényerejű rendelet az Egyesült Nemzetek XXI. ülészakán, 1966. december 16-án elfogadott Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya kihirdetéséről III. rész 14. Cikk 1.

⁸ ETS-005 számú Egyezmény, melyet – és a hozzá tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyvet Magyarországon az 1993. évi XXXI. törvénnyel hirdették ki; Magyarország a 14 kiegészítő jegyzőkönyvét, egy kivételével ratifikálta.

⁹ 1993. évi XXXI. törvény az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről – I. Fejezet – Jogok és szabadságok 6. Cikk – Tisztességes tárgyaláshoz való jog 1. pont.

többi hatalmi ágtól való elszigeteltség stb.) lerakásán túl nem határozza meg, hogy a követelmények megvalósítása miként történjen, azt meghagyja a nemzeti törvényhozások számára.”¹⁰

II. FÜGGETLENSÉG ÉS A PÁRTATLANSÉG ELVE A MAGYAR JOGRENDBEN

Az Alaptörvény SZABADSÁG ÉS FELELŐSSÉG XXVIII. Cikk (1) bekezdése szerint „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”¹¹

A bírói függetlenség, illetve pártatlanság a magyar jogrendszerben az Alaptörvényben biztosított, az Alaptörvény által védett jog, melynek tartalma három oldalról is meghatározható, egyrészt az eljáró bírót védő, másrészt a bírósági szervezetet védő, harmadrészt, mint a bírósági eljárásban részt vevő feleket megillető független és pártatlan bíróhoz való alapvető jog - az egyéni jogok érvényesíthetősége érdekében.

A demokratikus jogállam alapvető követelménye, tulajdonképpen gerince, a jogbiztonság biztosítója a törvényhozó és végrehajtó hatalomtól elkülönülő bírói hatalmi ág, és az azt megtestesítő bírói függetlenség.

A bírói függetlenséget értelmezhetjük személyi oldalról, illetve a bírói szervezetrendszer szempontjából.

A bírói szervezetrendszer függetlensége egyrészt azt mutatja meg, hogy a bírói hatalmi ág a többi hatalmi ággal milyen viszonyrendszerben van, hogy a többi hatalmi ágtól elkülönült módon, önálló igazgatással rendelkezve működik, másrészt a bírói szervezetrendszer függetlensége előfeltétele a személyi függetlenségnek.

A személyi függetlenség azt jelenti, hogy a bíró nem utasítható – az Alaptörvény szerint „A bírák függetlenek, és csak a törvénynek vannak alárendelve, ítélezési tevékenységükben nem utasíthatóak.”¹² - azaz a bíró kizárólag a törvényeket figyelembe véve, mindentől függetlenül hozza meg a döntését.

---

¹⁰ Salgó Nóra: A bírói függetlenség összehasonlító megközelítésben. In: Comparative Law Working Papers, Volume 2, No. 1. 2018 – Hallgatói különszám –, 2. oldal.

¹¹ Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) SZABADSÁG ÉS FELELŐSSÉG XVIII. Cikk (1) bekezdése.

¹² Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) AZ ÁLLAM, A bíróság 26. Cikk (1) bekezdése.

A bíró személyi függetlenséget számos garanciális szabály védi: törvényes bíróhoz való jog, az elmozdíthatatlanság tilalma, összeférhetetlenségi szabályok, automatikus szignálási rend, mentelmi jog, bírói szolgálati jogviszonyokkal kapcsolatos szabályok - objektív javadalmazási, kinevezési, értékelési és előmeneteli, felelősségi szabályok.

A bírói függetlenséget – mind személyi, mind szervezeti értelemben - az Alaptörvény, a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvénnyel, valamint a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvénnyel egy egységes garanciális rendszerben – egymást átfedve, kiegészítve biztosítja, mint ahogy ezek tartalmazzák a tisztességes bírósági eljárás elvének elemeit is, köztük a pártatlanság követelményét.

A nemzetközi emberjogi egyezmények a demokratikus jogállam legfontosabb, lényegi tényezőjeként rögzítik – így a jogállamiság keretét adó - tisztességes bírósági eljárás elvét, melynek meghatározó tartalma, megvalósulásának biztosítója, tulajdonképpen garanciális eszközrendszere a független és pártatlan bírósághoz való jog.

Az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) esetjogában a pártatlanság a tisztességes eljárás elvének központi elemeként jelenik meg, és tartalmát a Piersack kontra Belgium ügyben¹³ dolgozták ki, a pártatlanság fogalmát az előítélet és az elfogultlanság hiányában határozták meg.

Az EJEB munkálta ki a pártatlanság ún. „szubjektív és objektív tesztjét”.

A szubjektív vizsgálat során a bíró személyes elfogultsága illetve preconcepciója van a középpontban – a követelmény az, hogy sem az eljárás szereplőivel, sem az ügyel szemben ne legyen elfogult-, az objektív teszt viszont a külső körülményekre koncentrál, a pártatlanságot megkérdőjelezhető helyzetekre, mely utóbbi tekintetében a jogszabályi környezet (az eljárás szabályozása) felé fogalmazódnak meg követelmények – itt említhetők az összeférhetetlenségi, kizárási szabályok, illetőleg például az, hogy nem kívánatos az eljárási pozíciók összemosása - , és hangsúlyos szerepet kap a pártatlanság külső látszata is, mivel a pártatlanság látszatának megrendülése a bíróság iránti közbizalom elvesztéséhez vezethet.

Az Alkotmánybíróság az EJEB pártatlanság fogalommeghatározását, illetve az objektív és szubjektív tesztrendszerét „átveszi” saját gyakorlatában, a pártatlanság követelményének alkotmányos értelmezése során.

---

¹³ Emberi Jogok Európai Bírósága 8692/79. Piersack kontra Belgium, (1982. október 1.)

A 67/1995. (XII. 7.) AB határozat az alábbiak szerint fogalmazza meg a pártatlanság fogalmát: „A pártatlan bírósághoz való alkotmányos alapjog az eljárás alá vont személy iránti előítélet mentesség és elfogulatlanság követelményét támasztja a bírósággal szemben. Ez egyrészt magával a bíróval, a bíró magatartásával, hozzáállásával szembeni elvárás, másrészt az eljárás szabályozásával kapcsolatos objektív követelmény: el kell kerülni minden olyan helyzetet, amely jogos kétséget kelt a bíró pártatlansága tekintetében.”¹⁴

Ezt a fogalom meghatározást a 21/2014. (VII. 15.) AB határozat is változatlanul átvette.¹⁵

Czine Ágnes alkotmánybíró szerint: „A bírói hatalom függetlensége és a pártatlanság követelménye [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] egymással szorosan összefügg, mert kizárólag egy független bíróság képes az egyedi ügyekben pártatlanul eljárni. A függetlenség követelményéhez képest a pártatlanság az ügyben eljáró bíróval szemben egyfelől azt az elvárást fogalmazza meg, hogy a megítélendő ügy tekintetében ne rendelkezzen előítéletekkel, másfelől pedig az ügyben szereplő egyik fél javára, avagy hátrányára se legyen elfogult.”¹⁶

A bírói függetlenség biztosítja, hogy az egyedi ügyekben a bíró kizárólag a jogszabályok szerint, minden befolyástól mentesen hozhassa meg döntését, míg a pártatlanság a bíró magatartásával¹⁷ szemben támasztott igény, az előítéletmentesség és az elfogulatlanság követelménye.

---

¹⁴ 67/1995. (XII. 7.) AB határozat Indokolás II. 1. pont.

¹⁵ 21/2014. (VII. 15.) AB határozat – Az Alkotmánybíróság határozatai – Az Alkotmánybíróság hivatalos lapja, 2014. 21. szám, 2014. július 21., 1065-1066. oldal [105].

¹⁶ Czine Ágnes: Tükörkép a bírói függetlenségről és pártatlanságról az Alkotmánybíróság gyakorlatában. In: Alkotmánybírósági szemle, 2018/2. szám, 2018. évfolyam, 2. oldal.

¹⁷ Az ENSZ által, a bírói magatartással kapcsolatban megfogalmazott „Bangalore-i Alapelvek” - mely afféle bírói etikai kódex – központi eleme a pártatlanság elve.

III. A PÁRTATLANSÁG ALAPELVE A KÖZVETÍTŐI ELJÁRÁSOKRÓL SZÓLÓ MAGYAR JOGSZABÁLYOKBAN

Mi is az a mediáció avagy közvetítés?

A mediáció a „mediare” latin eredetű szóból - melynek jelentése középen állni, közvetíteni, békéltetni – ered, magyarul közvetítés.

A közvetítés egyfajta alternatív vitarendező módszer, melynek alkalmazása során a vitában álló feleken kívüli harmadik - mégpedig egy semleges – fél önkéntes bevonásával előzik meg, vagy kezelik a konfliktusukat, oly módon, hogy a mediátor az általa használt speciális kommunikációs módszerekkel történő közbenjárása során - anélkül, hogy tanácsot adna vagy döntene -, segít a konfliktus mögött megbúvó érdekek és szükségletek feltárásában annak érdekében, hogy a folyamat végén mindegyik fél számára kielégítő, kölcsönösen elfogadható megoldás – esetleg megállapodás – jöjjön létre.

A mediáció főbb alkalmazási területei között említhetjük a családi és válási mediációt, többek között létezik egészségügyi, munkahelyi és gazdasági mediáció, illetve az ún. igazságügyi mediáció körében említhetjük a polgári – és közigazgatási jogviták rendezésére irányuló mediációt, büntetőjogi mediációt (büntető – és szabálysértési ügyekben).

Az igény, a konfliktusok alternatív módon történő megoldására a XX. század 20-as, 30-as éveiben jelent meg - de tulajdonképpen már ősidők óta használják például diplomáciai ügyekben -, elsősorban az angolszász jogterületeken – alapvetően munkaadók és szakszervezetek vitás ügyeiben -, majd a század utolsó harmadában a mediáció, mint módszer fejlesztése rohamléptekben haladt. Az Európai Unióban viszonylag későn 1999-ben indult el a közvetítés intézményéhez kapcsolódó kodifikáció, melynek eredményeként megszületett az Európai Parlament és a Tanács 2008/52/EK (2008. május 21.) irányelve a polgári és kereskedelmi ügyekben végzett közvetítés egyes szempontjairól.

A közvetítésnek a magyarországi jogrendszerben jelenlévő jogági változatai közül polgári és közigazgatási jogviták rendezésére irányuló mediációról, büntetőjogi mediációról - büntető és szabálysértési ügyekben - beszélhetünk, illetve jelen van az egészségügyi mediáció, a gyámhatósági eljárásban folytatott közvetítői eljárás, valamint a választottbírói eljárás során lefolytatandó közvetítés.

A polgári és közigazgatási jogviták rendezésére irányuló közvetítést a közvetítői tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény (továbbiakban: Kvtv.) szabályozza¹⁸, de ennek

---

¹⁸ Az eljárás jogi szabályozása körében megemlítendő a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.), mely a közvetítés igénybevételére ösztönző szabályokkal előtérbe helyezi a közvetítés perelaterelő jellegét.

hatálya nem terjed ki a fent felsorolt más közvetítői eljárásokra, azok szabályait külön jogszabályokban rendezte a jogalkotó.

A Kvtv. 1. § (1) bekezdése szerint: „*E törvény célja, hogy elősegítse a természetes személyek és más személyek személyi és vagyoni jogaival kapcsolatban felmerült azon polgári és közigazgatási jogviták rendezését, amelyekben a felek rendelkezési jogát törvény nem korlátozza.*”¹⁹

A Kvtv. a közvetítés fogalmát az alábbiak szerint határozza meg:

„*2. § A közvetítés e törvény alapján lefolytatott olyan sajátos permegelőző vagy bírósági, illetve hatósági eljárás befejezését elősegítő, egyeztető, konfliktuskezelő, vitarendező eljárás, amelynek célja – összhangban az 1. § (1) bekezdésében foglaltakkal – a vitában érdekelt felek kölcsönös megegyezése alapján a vitában nem érintett, harmadik személy (a továbbiakban: közvetítő) bevonása mellett a felek közötti vita rendezésének megoldását tartalmazó írásbeli megállapodás létrehozása.*”²⁰

Kiemelném a törvényi fogalom azon elemét, mely a közvetítői eljárás permegelőző illetőleg perelaterelő jellegét hangsúlyozza.

A Kvtv. hatálya alá tartozó közvetítői eljárások folyhatnak ún. „piaci alapon” működő mediátorral – akiket, és az őket foglalkoztató jogi személyeket vagy jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságokat az Igazságügy Minisztérium által vezetett névjegyzékben²¹ tartják nyilván - a, illetőleg az Országos Bírósági Hivatal Elnöke által kijelölt bírósági közvetítőkkal - akikre vonatkozóan a Kvtv. különös rendelkezéseket ír elő.

A közvetítői eljárás lényeges alapelvek mentén zajlik, ezek a következők: önkéntesség²², közvetlenség, személyes jelenlét, titoktartás, a jövőre irányultság, és a felek egyenrangúságának elve. Magára a közvetítőre további alapelvek vonatkoznak, ezek pedig: a függetlenség, pártatlanság, semlegesség elve.

Ezen elvek a magyar közvetítésről szóló főbb jogszabályokban – tanulmányomban e tekintetben csak a polgári és közigazgatási jogviták rendezésére irányuló mediációval és a büntetőjogi mediációval foglalkozom - az alábbiak szerint jelennek meg:

---

¹⁹ A közvetítői tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény 1. § (1) bekezdés.

²⁰ A közvetítői tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény 2. §.

²¹ A közvetítői eljárást folytató mediátorokat különböző közvetítői névjegyzékek – a különböző ágazati jogszabályok alapján - tartják nyilván.

²² A közvetítői eljárás igénybevételére kötelezés is lehetséges, de a kötelezés alapján csak arra kötelesek a felek, hogy közösen közvetítőhöz forduljanak és részt vegyenek az első közvetítői megbeszélésen – az önkéntesség elve miatt a szakmában vitatott ennek létjogosultsága.

A Kvtv. 3. § - a értelmében: „A közvetítő feladata, hogy a közvetítés során pártatlanul, lelkiismeretesen, legjobb tudása szerint közreműködjön a felek közötti vitát lezáró megállapodás létrehozásában.”²³

A Kvtv. -ben a közvetítő függetlenségét illetőleg pártatlanságát - a 25. §-ban szabályozott részletes összeférhetetlenségi szabályok biztosítják, melyek szerint a közvetítő nem járhat el többek között, ha valamelyik fél hozzátartozója, képviselője, vele munkaviszonyban áll, vagy egyébként az ügyben érdekelt, elfogult.

A Kvtv. 25. § (2) bekezdése szerint: „A közvetítő köteles a feleket tájékoztatni arról a tényről, ha a felek bármelyikét a felkérést megelőző öt éven belül képviselte, vagy ha a felek bármelyikével munkaviszonyban, munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban, továbbá tagsági viszonyban állt a felkérést megelőző öt éven belül. Ha a felek a tájékoztatás alapján másként nem állapodnak meg, az ügyben a közvetítő nem járhat el.”²⁴

A bírósági közvetítésre különös rendelkezések vonatkoznak az összeférhetetlenség tekintetében, a Kvtv. 38/B. § (5) bekezdése szerint „Az összeférhetetlenségre vonatkozó szabályokat a bírák kizárására vonatkozó külön törvényben meghatározott szabályokkal együtt kell alkalmazni. A közvetítői eljárás során mint közvetítő nem járhat el az ugyanazon közvetítői eljárással érintett peres vagy nemperes bírósági eljárásban eljáró bíró.”²⁵

A büntető ügyekben alkalmazható közvetítői tevékenységről szóló 2006. évi CXXIII. törvény a 2.§. (1) bekezdése szerint „A közvetítői eljárás a bűncselekmény elkövetésével kiváltott konfliktust kezelő eljárás, amelynek célja, hogy a büntetőeljárást lefolytató nyomozó hatóságtól, illetve ügyésztől független közvetítő bevonásával – a sértett és a gyanúsított közötti konfliktus rendezésének megoldását tartalmazó, a bűncselekmény következményeinek jóvátételét és a terhelt jövőbeni jogkövető magatartását elősegítő – írásbeli megállapodás jöjjön léte.”²⁶

A 3.§ (3) bekezdése szerint: „A közvetítő feladata, hogy a közvetítői eljárás során pártatlanul, lelkiismeretesen, a szakmai követelmények szerint közreműködjön a megállapodás létrehozásában. A közvetítőnek tiszteletben kell tartania az eljárásban résztvevők méltóságát, és biztosítania kell, hogy a résztvevők egymással szemben is tisztelettel járjanak el.”²⁷

---

²³ A közvetítői tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény 3. §.

²⁴ A közvetítői tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény 25. § (2) bekezdés.

²⁵ A közvetítői tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény 38/B. § (5) bekezdés.

²⁶ A büntető ügyekben alkalmazható közvetítői tevékenységről szóló 2006. évi CXXIII. törvény 2.§. (1) bekezdés.

²⁷ A büntető ügyekben alkalmazható közvetítői tevékenységről szóló 2006. évi CXXIII. törvény) 3.§. (3) bekezdés.

Ebben a törvényben is (4.§) megjelennek az összeférhetlenségi szabályok, melyek szerint közvetítő nem járhat el többek között az, aki a büntetőeljárásban gyanúsítottként, feljelentőként, sértettként, védőként, ezek segítőjeként, valamint bíróként, ügyészként, nyomozóhatóság tagjaként járt, tanúként, tanú segítőjeként, szakértőként, szaktanácsadóként járt el, vagy ezek hozzátartozója, továbbá a pártfogó felügyelő sem, ha a gyanúsított vagy sértett valamely korábbi ügyében 3 éven belül eljár, vagy jelenleg is eljár.

IV. A PÁRTATLANSÁG ELVE A KÖZVETÍTŐI ELJÁRÁSBAN

IV.1. A függetlenség, semlegesség, pártatlanság fogalmának elhatárolása a közvetítői eljárásban

Tanulmányomban központi kérdés, hogy vajon a közvetítői eljárásban mit jelent a pártatlanság? Előrevetítem, hogy álláspontom szerint a pártatlanság az adott ügyben a közvetítő semlegességének kifejeződése, megjelenése, mégpedig a közvetítői eljárásban részt vevő felek számára történő megmutatkozása az adott ügy szereplői, a felek, és magának az ügy tárgyának, a feltárt érdekvitának a vonatkozásában.

A közvetítői eljárásban a függetlenség egyrészt a közvetítő részt vevő felekkel szembeni önállóságát jelenti, azaz, hogy egyikőjükkel sem állhat kapcsolatban, és nem lehet a felekhez fűződő viszonyában semmilyen formában érdekelt, másrészt szervezeti-hatósági önállóságot – azaz a közvetítő nem utasítható, nem befolyásolható (például a megkötött megállapodás tartalma vonatkozásában).

A közvetítő függetlenségét biztosítják az összeférhetlenségi, kizárási szabályok a felekkel fennálló személyes vagy üzleti kapcsolat, a mediáció eredményéhez fűződő gazdasági érdek esetén, vagy ha a közvetítő valamely minőségben már eljár valamely fél ügyében - a bírósági közvetítői eljárás során, mint közvetítő nem járhat el az ugyanazon közvetítői eljárással érintett peres vagy nemperes bírósági eljárásban eljáró bíró -. Bizonyos esetekben a közvetítő a felek hozzájárulása esetén fentiek ellenére is eljárhat, abban az esetben, ha a közvetítő garantálni

tudja, hogy függetlensége nem sérült és ezáltal pártatlanul képes a közvetítés folyamatát irányítani.²⁸

Kertész Tibor a *Mediáció a gyakorlatban* című művében tulajdonképpen belemossa a függetlenség elvét a pártatlanság fogalmába amikor úgy fogalmaz, hogy a pártatlanság egyrészt azt jelenti, hogy a közvetítő „...*egyik féllel sincsen kapcsolatban, nincsen befolyása vagy hatalma a felek vagy a végeredmény felett.*”²⁹

A pártatlanság elve a közvetítő és a közvetítésben részt vevő feleknek a közvetítés folyamata alatti viszonyában értelmezhető, magával a közvetítővel szembeni magatartás -, vagy ha úgy tetszik szakmai etikai követelmény: a pártfogó felelősséggel tartozik a közvetítés folyamatáért – felügyeli, kézben tartja -, igazságosnak, tisztelettudónak, érzelmileg elfogulatlanok kell lennie – nem vonódhat be a felek konfliktusába -, elfogulatlan, előítéletmentes és részrehajlás nélküli magatartást kell tanúsítania. A mediátornak nemcsak pártatlannak kell lennie, pártatlanságáról a feleket is meg kell győznie, azaz pártatlannak is kell látszania a egész eljárás során és azt követően, a későbbiekben is.

A semlegesség elve azt jelenti, hogy a közvetítő a felektől egyenlő távolságot tartva közösen áll, a feleket egyformán segíti a mediációs folyamatban, nem sugall semmilyen utat vagy megoldást, a lehetséges megoldás – eredmény alternatívák vonatkozásában előítélet- és értékítéletmentes –, értéksemleges, nincs véleménye, illetve, ha van is, azt semmilyen formában nem hozza a felek tudomására.

Kertész Tibor semlegesség alatt a pártatlanság bizonyos vonatkozását érti, a pártatlanság egyik vonatkozásában a közvetítő folyamattal szembeni felelősségét jelenti (a folyamatra és a felekre vonatkozik) míg a pártatlanság másik vonatkozása maga a semlegesség, mely a végeredménnyel (kimenettel) kapcsolatos³⁰: „*A semlegesség a mediátornak azt a képességét jelenti, hogy minden féltől képes azonos távolságot fenntartani, és a folyamatra tud koncentrálni. A semlegesség fogalma magába foglalja a mediátor azon képességét, hogy minden félnek egyenlő mértékben nyújt segítséget szükségletei feltárásában, és érdekei képviselésében, tehát a mediáció folyamatában való részvételében, de nem ad tanácsot a kimenettel kapcsolatban, és állást sem foglal.*”³¹

---

²⁸ Az összeférhetetlenségi és kizárási szabályok a közvetítő pártatlanságának biztosítékai – ez feltétlenül így van amennyiben a függetlenséget a pártatlanság megteremtése előfeltételének tekintjük, de a fogalmak között egyébként is átfedések vannak.

²⁹ Kertész Tibor: *Mediáció a gyakorlatban*, Bíbor Kiadó, Miskolc, 2010., 68. oldal.

³⁰ Kertész i.m. 68. o.

³¹ Kertész i.m. 69. o.

Összegzésképpen elmondható, hogy a függetlenség, pártatlanság, semlegesség egymással szorosan összefüggő elválaszthatatlan fogalmak - elvek, melyek egymás kiegészítésével, átfedésével, egyfajta egyensúlyban működve, nélkülözhetetlen elemei a közvetítői eljárásnak.

„A függetlenség a külső hatástól védi a közvetítőt és a közvetítés folyamatát; a pártatlanság a közvetítő hatásától óvja a feleket; a semlegesség pedig a lehető legjobb megoldást bátyázza körül a közvetítő elfogultságával szemben. Nem elég függetlennek, semlegesnek és pártatlannak lenni, hanem annak is kell látszani a felek számára. Nemcsak a közvetítő maga semleges és elfogulatlan, hanem a feleket is segíti abban, hogy igyekezzenek a vitás helyzetüket semlegesen és elfogulatlanul megítélni, már amennyire csak lehetséges ez a számukra. A közvetítőnek nem szabad, hogy bármilyen értelemben érdeke fűződjék a közvetítés eredményének eléréséhez és a folyamat sikerességéhez.”³²

IV.2. A bírói függetlenség elvének összevetése a különböző mediátorok vonatkozásában

A bírói függetlenség kapcsán tárgyalt úgynevezett szervezeti függetlenség, tulajdonképpen az államszervezeten belüli függetlenséget jelenti, a bírói hatalomnak a többi hatalmi ágától való elkülönülését, önállóságát, mely azonban a közvetítő függetlensége vonatkozásában nem értelmezhető, tekintve, hogy a közvetítő a tevékenységét nem valamely hatalmi ág keretén belül végzi, bár ha a közvetítés permegelőzési, perelterelési szerepére gondolunk, mindenképpen kapcsolódik a bírói – igazságszolgáltatási hatalmi ághoz, és a bírósági szervezetrendszerhez, mely a bírósági közvetítés vonatkozásában különösen elmondható.

A közvetítői eljárásban a közvetítő függetlenség a bírói függetlenség személyi értelemben vett vonatkozásával vethető össze. A bírói személyi függetlenség az jelenti, hogy a bíró ítélezése során nem utasítható, minden befolyástól mentesen működik, ezt pedig olyan garanciális szabályok biztosítják, mint az összeférhetetlenségi, együttalkalmazási, kizárási szabályok, automatikus szignálási rend, vagy éppen a bírói szolgálati jogviszonyokkal kapcsolatos szabályok. Ugyanezen elvárás hasonlóan megfogalmazható a közvetítővel szemben is, a közvetítőnek is befolyásoktól mentesen kell részt vennie a közvetítői eljárásban, a közvetítő sem utasítható, ez a közvetítővel szembeni „szervezeti – hatósági függetlenség” - korábbiakban tárgyalt - követelménye.

---

³² Nagypál Szabolcs: A közvetítés jogelmélete: a mediáció folyamata és alapelvei. In: JOG - ÁLLAM – POLITIKA III. évfolyam, 2011/2. szám Tanulmányok, 52. oldal.

Ugyanakkor különbségek fogalmazhatók meg a „szervezeti-hatósági függetlenség” vonatkozásában a különböző közvetítők, így például a „piaci alapon működő” mediátorok, valamint a büntető ügyekben közreműködő közvetítők, és a bírósági közvetítői eljárásban tevékenykedő bírósági közvetítők tekintetében.

Álláspontom szerint a „piaci alapon” működő mediátorok bizonyos értelemben „függetlenebbek”, mint a büntető ügyekben és a bírósági közvetítői eljárásban működő közvetítők. Bár tevékenységüket ellenőrizhetik és vizsgálat tárgyává tehetik (Kvtv. 17-21. §). a „piaci alapon” működő mediátorok szoros értelemben véve nem részei egy szervezetrendszernek, tevékenységüket önállóan, természetes személyként is végezhetik - vagy jogi személyek, illetve jogi személyiség nélküli gazdasági társaságok alkalmazottjaként, bár az alkalmazotti minőség itt is felvethet kérdéseket például az utasíthatóságuk vonatkozásában -. Ezzel szemben a büntető ügyekben „...a büntetőeljárást lefolytató nyomozó hatóságtól, illetve ügyésztől független közvetítő...”³³ jár el, aki vagy a pártfogó felügyelői szolgálatként kijelölt szerv alkalmazottja, mint pártfogó felügyelő, vagy a pártfogó felügyelői szolgálatként kijelölt szervvel szerződésben álló ügyvéd, a bírósági közvetítésben működő közvetítők pedig kijelölt bírósági titkárként vagy bíróként, a bírói szervezetrendszer tagjaként mediálnak.

A közvetítői függetlenség elve „szervezeti – hatósági” értelemben tehát azt jelenti, hogy a közvetítő nem utasítható és nem befolyásolható, azonban az alkalmazotti, illetve szervezettrendszeren belüli lét – álláspontom szerint - mégis csak feltételezhet egy függőségi viszonyt: az alkalmazotti viszony a közvetítőben kialakíthat egyfajta megfelelni vágyást, teret kaphat a befolyásolhatóság. A bírósági közvetítő például, aki a bírósági szervezetrendszeren belül a mediálás mellett jellemzően bírósági titkárként (esetleg bíróként) is tevékenykedik a bírói hivatásra készülve, tulajdonképpen közvetlen kollégái közvetítésre utalt peres ügyeiben jár el bírósági közvetítőként. Ez mindenképpen kérdéseket vet fel, márpedig a közvetítői függetlenség alapvető követelménye, hogy sem a közvetítői eljárás létrejöttében, sem a megkötendő megállapodás tartalmában ne érvényesüljön semmiféle befolyás, ami például abból eredhet, hogy a bírósági titkárként is tevékenykedő bírósági közvetítő meg akar felelni bíró kollégáinak, vagy éppen az elkészítendő statisztikának - melyben külön jegyzik a megállapodással zárult eljárások számát -, annak ellenére, hogy minden képzésen megtanulhatta, hogy a közvetítői eljárásban nem feltétlenül a megállapodás létrejötte a siker mérője, már az is nagyszerű eredmény, ha az arra eddig képtelen felek között megindul a kommunikáció. E vonatkozásban a bírósági közvetítőnek saját személyiségének attitűdjével –

---

³³ A büntető ügyekben alkalmazható közvetítői tevékenységről szóló 2006. évi CXXIII. törvény a 2.§. (1) bekezdés.

az igazságügyi alkalmazottak általában eredmény orientáltak - is meg kell küzdenie, de mindez igaz a bírói függetlenség vonatkozásában is. Dr. Ficsór Gabriella: A bírói függetlenség szükségszerű kialakulása és tartalma című tanulmányában az alábbiak szerint fogalmaz: „*A bíró minden irányban akkor független, ha független mind lefelé a jogkereső közönséggel szemben, mind felfelé, az állam hatalmi tényezőivel szemben. Oldalirányban is függetlennek kell lennie, bírótársaival való viszonyában, végül befelé is, függetlennek kell lennie önmagától.*”³⁴

Amit a bíró tekintetében jogkereső közönségnek nevezhetünk, azt a közvetítő vonatkozásában a felek testesítik meg, a közvetítőnek pedig a felektől önállónak kell lennie, nem állhat velük semmiféle kapcsolatban, és nem lehet semmilyen formában érdekelt – mindezeket pedig a közvetítői eljárásban is az összeférhetlenségi és kizárási szabályok biztosítják.

IV.3. A bírói pártatlanság elvének összevetése a közvetítővel szembeni pártatlanság követelményével

A bírói pártatlanság elve – mint ahogy a korábbiakban már megfogalmazásra került: a bíró magatartásával szemben támasztott igény, az előítéletmentesség és az elfogulatlanság, részrehajlás nélküliség követelménye, és gyakorlatilag ugyanezen a módon leírható a közvetítővel szembeni pártatlanság követelménye is: a közvetítőnek is elfogulatlan, előítélet- és részrehajlás mentes magatartást kell tanúsítania, miközben irányítja a folyamatot.

A közvetítőnek viszont úgy kell pártatlannak lennie – és ebben nyilvánul meg a semlegessége -, hogy nem gyakorolhat befolyást az elérendő eredményre, ezzel szemben a bírónak a bírósági eljárás során úgy kell pártatlannak maradnia, hogy döntenie kell az ügyben.

Azonos elem a bírói és közvetítői pártatlanságban, hogy megfelelő jogszabályi környezet biztosításával, pl. az összeférhetlenségi szabályok megalkotásával garantálható az elv megfelelő érvényesülése.

A bíró és közvetítő pártatlansága vonatkozásában lényeges további közös pontként említhető az a követelmény, hogy egyikük esetében sem elegendő a pártatlanság létezésének pusztá ténye, ennek egyértelműen meg kell nyilvánulnia, jól láthatóan ki kell fejeződnie, azaz látszania kell ügyfelek irányában is, Kertész Tibor szerint ezt a közvetítő úgy érheti el, hogy „... *az általa*

---

³⁴ Dr. Ficsór Gabriella: A bírói függetlenség szükségszerű kialakulása és tartalma. In: Bíróság.hu / Ítéletablak / Debreceni Ítéletablak 2016., Megjelenés ideje: 2016. február 18., 15:57, 16. oldal.

*alkalmazott technikák következtében hiteles tud maradni a felek szemében, mert jól láthatóan nem elfogult”.*³⁵

V. A BÍRÓSÁGI KÖZVETÍTŐI ELJÁRÁSBAN A PÁRTATLANSÁG MEGKÉRDŐJELEZÉSÉHEZ VEZETŐ KÖRÜLMÉNYEK

Számos körülmény, tényező vezethet a bírósági közvetítői eljárásban a pártatlanság elvének sérüléséhez, vagy csupán az eljárásban részt vevő felek általi megkérdőjelezéséhez anélkül, hogy a pártatlanság valóban elveszett volna.

A pártatlanság látszata már rögtön a folyamat elején, a felekkel való kapcsolatfelvételkor megrendülhet, azzal, ha valamelyik fél kifogásolja, hogy a bírósági közvetítő a másikkal lépett először kapcsolatba – a közvetlenség elve megköveteli, hogy a kapcsolatfelvétel, kevésbé formális módon történjen, pl. telefonon - és ezáltal neki alkalmazkodnia kell az általa kiválasztott időponthoz.

Érdeemes a telefonon, esetleg e-mailen való kapcsolattartás során kizárólag technikai jellegű kérdésekre - időpont egyeztetés - szorítkozni, mivel ha a közvetítő valamely féllel ennél többet bocsátkozik, az visszaüthet, és kérdéseket vehet fel a másik félben a bírósági közvetítő pártatlansága vonatkozásában, legfőképpen akkor, ha a fél hivatkozik is a bírósági közvetítővel folytatott kommunikációjára, függetlenül attól, hogy előadása során elferdíti-e a valóságot vagy sem az elhangzottak vonatkozásában.

A pártatlanság fenntartását elősegíti - bár a felek ezt gyakran furcsállják, de hamar túllendülnek rajta -, hogy a bírósági közvetítő nem ismeri a peres ügy részleteit – általában csak a peres ügy tárgyát ismeri -, a közvetítői ülés előtt nem tanulmányozza át a peres ügyiratot, így előzetesen nem alakul ki benne semmiféle benyomás, ami a későbbiekben befolyásolhatná. Sajnálatos módon azonban előfordul – legfőképpen az eszköztelenség érzésével küzdő kezdő bírósági közvetítők esetében -, hogy nem tud ellenállni a kísértésnek és áttanulmányozza az ügy iratait, esetlegesen még az ügyet delegáló bíróval is megbeszélést tart, ami nemcsak a pártatlanságát, hanem – mint ahogy a korábbiakban láthattuk – a függetlenségét is megkérdőjelezi.

A közvetítői ülésnél lényeges, hogy hogyan foglalnak helyet a felek és a bírósági közvetítő: a kerek asztalhoz – mely alakjánál fogva is azt szimbolizálja, hogy a felek egyenlők³⁶ -

---

³⁵ Kertész i.m. 68. o.

³⁶ Pont úgy, mint Artúr király kerekasztala Camelot várában.

egymástól egyenlő távolságra kell leülniük, mégpedig úgy, hogy a bírósági közvetítő mindkét féltől azonos távolságra helyezkedjen el, mert, ha véletlenül valamelyik félhez közelebb húzódik, az a másik félben rögtön lecsapódik, és elindíthat egy folyamatot, mely a pártatlanság látszatának elvesztéséhez vezethet.

Érdekes a jegyzetelés kérdése is, nem érdemes túlzásba vinni, a feleknek ugyanis fontos a szemkontaktus fenntartása – és ebben is nagyon oda kell figyelni az egyenlőségre, a szemkontaktus ugyanolyan időtartamú tartására – a jegyzetelés során a fél úgy érezheti, hogy a bírósági közvetítő nem is igazán figyel a mondanójára, lekötik a saját jegyzetei, és ha a közvetítő a másik fél mondanója során kevesebbet jegyzetel és többet tartja a szemkontaktust, pártatlansága biztosan megkérdőjelezésre kerül.

Azt, hogy melyik fél kezdi az úgynevezett „megszakítás nélküli időt”³⁷, a bírósági közvetítő dönti el, a választásának szempontjait – én például a keresetet benyújtó félnek adom meg ezt a lehetőséget - azonban közölnie kell a felekkel, és azt is fontos hangsúlyoznia, hogy a másik félnek is ugyanakkora időtartamban lesz lehetősége beszélni megszakítás nélkül.

Ugyanígy világossá kell tennie a közvetítőnek azt is, hogy amennyiben „külön beszélgetésre”³⁸ fog sor kerülni valamely féllel, akkor a másik félnek ugyanúgy, akár ugyanolyan időtartamban lehetősége lesz ugyanerre. A külön beszélgetések során a mediátornak lehetősége lesz olyan információkhoz is hozzájutnia, amit a fél esetleg nem kívánt elmondani a másik fél előtt, esetleg kimozdíthatja a felet berögződéseiből – azonban ebben a rendkívül érzékeny helyzetben a közvetítőnek különösen figyelnie kell a pártatlansága megőrzésére, és pártatlansága láthatóságának fenntartására, ugyanis biztos lehet abban, hogy a külön beszélgetés alatt a folyosón várakozó másik fél összeesküvés elméleteket gyárt a közvetítő és a benn lévő fél szövetkezéséről, de a külön beszélgetésen részt vevő fél és érezheti úgy, hogy itt az alkalom, hogy a saját oldalára állítsa a bírósági közvetítőt.

Gyakran megesik, hogy a felek figyelmen kívül hagyják – legfőképpen érzelmileg felfokozott állapotukban – a bírósági közvetítő által az eljárás elején ismertetett magatartási szabályokat. Persze fontos, hogy a felek az egész közvetítői eljárás során mindvégig megadják egymásnak a tiszteletet, ebben az esetben azonban mégsem érdemes azonnal rendre utasítani a rendbontó felet, nem szabad leszidni, kritizálni, hibáztatni, mert ez ellenállást válthat ki belőle, és keltheti azt az érzetet benne, hogy a bírósági közvetítő a másik fél oldalán áll.

---

³⁷ A közvetítői eljárás első szakasza, melyben mindegyik fél megszakítás nélkül előadja gondolatait az eljárás tárgyát képező vitáról, konfliktusról.

³⁸ Bármelyik fél és a közvetítő is kezdeményezheti az ún. „külön beszélgetést”, mely során a közvetítő külön, a másik fél jelenléte nélkül leül valamely féllel.

A fél részéről való ellenállás a folyamat során különböző módokon jelenhet meg: előfordulhat a bírósági közvetítő hozzáértésének kétségbe vonása, az egész közvetítői eljárás létjogosultságának megkérdőjelezése, de megtörténhet az is, hogy a fél egyszerűen kivonja magát a beszélgetésből, és távolságot tart az egész folyamattól. Ezekben az esetekben nem helyes, ha a bírósági közvetítő megpróbálja erőszakkal elmozdítani az ellenállásba vonult felet fedezékéből, esetleg szemére veti, hogy magatartása a mediációs folyamat elakadásához vezet, mivel ezzel megrendíti a fél folyamat iránti - valószínűleg amúgy sem mély - elhivatottságát, és azt a látszatot kelti, hogy a másik, együttműködőnek tartott fél pártján áll.

Kertész Tibor nagyszerűen megfogalmazta, hogy ilyen esetekben, mi is a közvetítő feladata: *„Nem az a dolgunk, hogy rákényszerítsük a feleket a mediáció folyamatában való részvételre, és ellenállásuk feladására, hanem az, hogy megértsük az ellenállás okát, lehetővé tegyük az ellenálláshoz vezető okok elmondását, kibeszélését. Az elakadáson a helyzet megértése fog segíteni, és a felek képessé tévése a folyamatban való részvételre. ne „erővel”, hibáztatással, hanem megértéssel, egymás érzelmeinek tudomásul vételével, és elismerésével, képessé tevessel forduljunk az ilyen helyzetek felé.”*³⁹

A pártatlanság elvének érvényesülése szempontjából sarkalatos pont, hogy a bírósági közvetítőnek ki kell lépnie a hivatása – igazságügyi alkalmazott, bíró – bírósági közvetítő szerepén túl végzett munkája során magáévá tett attitűdjeiből, mely arra készítené, hogy az ügy uraként viselkedve, döntőbíróként, illetve akár csak jogászként jogi tanácsot⁴⁰ adva, vagy éppen kimeneteli alternatívákat sugalmazva bele folyják a felek konfliktusába, ahelyett, hogy középen állva csak és kizárólag a folyamatot irányítaná. A lehető legfontosabb mind a pártatlanság elve, mind az egész folyamat szempontjából, hogy a bírósági közvetítő ne adjon semmiféle tanácsot. Mint ahogy Kertész Tibor fogalmaz: *„A folyamattal való elégedettség akkor jelentkezhet, ha a felek megfelelő lehetőséget kapnak álláspontjaik kifejtésére, a mediátor megőrizte pártatlanságát, nem adott tanácsot, javaslatot, és nem fogalmazott meg véleményt a vitával kapcsolatban”*⁴¹

Leszögezhető tehát, hogy a bírósági közvetítői eljárásban a bírósági közvetítő nem dönt a felek helyett, azonban előfordulhat, hogy a felek számára nem állnak rendelkezésre azok az információk, amelyek a döntéshez, a megoldási alternatívák kimunkálásához szükségesek. Ebben az esetben kézen fekvő lehet a felek számára, hogy az általuk is ismerten, egyébként

---

³⁹ Kertész i.m. 199. o.

⁴⁰ Emellett a bírósági közvetítőnek felelősséggel tartozik a tekintetben, hogy a megkötött megállapodás ne legyen jogellenes.

⁴¹ Kertész i.m. 196. o

jogászként tevékenykedő bírósági közvetítőtől kérnek jogi tanácsot, vagy egyéb tanácsot. Ehelyett a bírósági közvetítő felekkel közösen ötletelhet a tekintetben, hogy az alternatívák kidolgozásához, vagy azok közül választáshoz szükséges, ám hiányzó információkat kitől szerezzék meg. További problémát vet fel, ha a fél ügyvédje esetleg más tanácsot ad, mint a bírósági közvetítő, ez a helyzet azonnal konfliktust teremt a fél és a bírósági közvetítő között, a bizalom megrendül, a bírósági közvetítő pártatlansága megkérdőjeleződik a félben, melynek rendezésére valószínűleg csak egy külön beszélgetés során kerülhet sor.

Előfordulhat az is, hogy valamelyik fél dominálni akar az eljárásban, vagy éppen a bírósági közvetítőt manipulálva, megpróbálja annak tanácsát, véleményét kierőszakolni, vagy a másik felet befeketítve, a saját oldalára állítani. Nagyon fontos, hogy a bírósági közvetítő felismerje, hogy a fél „játszmázik”, és azon kívül maradva, a rendelkezésére álló mediációs szakmai eszközökkel azt hárítsa. A fél leginkább akkor fog magatartásán változtatni, ha megérti, hogy a bírósági közvetítő nem dönt az eljárásban, pártatlanságát mindenképp felett megőrizve, csak a folyamatot irányítja, így nincs értelme őt a saját igazáról meggyőzni.

Házasság felbontása tárgyában folyó bírósági közvetítésekben szerepe lehet a nemi arányok egyenlőtlenségének is. A bírósági közvetítő vagy férfi vagy nő, így a házaspár valamelyik tagjával karöltve többséget képvisel, mely a másik félben felvetheti azt a képzetet, hogy az ellenkező nemű mediátor összefog a másik féllel ellene. Ehhez hasonlóan problémát jelenthetnek a kulturális különbségek is, például egy muzulmán vallású férfi a nőnemű bírósági közvetítőt nem feltétlenül fogja elfogadni. Ebben a helyzetben megoldást jelenthet a vegyes nemű közvetítőkkel folytatott vegyes páros mediáció.

A pártatlanság azon aspektusával, mely az eljárás végkimenetelére, a megoldásra vonatkozik, azaz a semlegességgel kapcsolatban a bírósági közvetítő személyéhez – legfőképpen az érzelmeihez - fűződően is felmerülhetnek problémák. A bírósági közvetítő semlegességének elvesztése felmerülhet magával az ügygel, az ügy tárgyával kapcsolatban, vagy kötődhet valamely félhez, vagy pusztán a fél személyéhez - például ellenszenves a bírósági közvetítőnek – vagy a fél véleményéhez. A bírósági közvetítővel szemben alapvető követelmény, hogy értéksemleges legyen, saját világképét félre kell tennie, nem formálhat, illetve közölhet véleményt az ügyről, a megoldási lehetőségekről, semmiképpen sem vonódhat be érzelmileg. Ha a bírósági közvetítő teret enged saját értékrendjének, az elhomályosítja érzékelését és ítélőképességét, illetve elveszítheti képességét a mediációs módszertan megfelelő technikáinak alkalmazására. A bírósági közvetítő nem kapcsolódhat valamelyik fél általa helyesnek vélt álláspontjához semmilyen formában, még az utaló vagy sugalmazó kérdés bevetése is megakaszthatja a folyamatot.

Meglehetősen durva megsértése a semlegesség (pártatlanság) elvének, ha a közvetítő nemcsak kifejezésre juttatja a saját értékrendszere által kiforrott véleményét, hanem megpróbálja valamely felet vagy esetleg mindkettőt a saját álláspontjának oldalára állítani. Ez teljességgel elfogadhatatlan, súlyos hivatásetikai vétség, és természetesen megkérdőjelezi a bírósági közvetítő szakmai alkalmasságát is.

VI. A PÁRTATLANSÁG MEGKÉRDŐJELEZHETŐSÉGÉNEK ESETEI

VI.1. A mediátor szerepének tudatosítása

Az első bemutatott ügyben a felek házastársak, három gyermekük van. A bírósági per a házasság felbontása, és a szülői felügyelet rendezése iránt folyik, a mediáció önkéntes közvetítői eljárás. A feleknek 3 közös gyermeke született. Az apa hagyta el a házastársát, mely az anyát „váratlanul” érte, azóta mindkét fél új párkapcsolatban él. A gyermekekkel való apai kapcsolattartást valamely módon kialakították, azonban számos probléma felmerült, csak nagy nehézségek árán tudják működtetni a felek, konfliktusuk fő tárgya az apai kapcsolattartás és ezzel összefüggésben a gyermek tartásdíj mértéke.

Az apa már a folyamat korai szakaszában külön beszélgetést kezdeményez, mely során a bírósági közvetítőt megdicséri, egyértelműen kifejezi a munkájával szembeni elégedettségét és elismerését. Az anyát negatív jelzőkkel illeti, igyekszik a bírósági közvetítő előtt, kedvezőtlen színben feltüntetni, erre igen komoly erőfeszítéseket tesz. Az apa azt is előadja, hogy úgy érzi a bírósági közvetítő „anya-párti”, ennek ellenére nem akar másik bírósági közvetítőt.

Az apa az eljárás későbbi szakaszában, egy telefonos időpont egyeztetés kapcsán megjegyzi: „Már nagyon sokat puhítottuk, mindjárt célt érünk.” – mintegy cinkosának, szövetségesének tekintve a bírósági közvetítőt szinte átkacsint a telefonon.

Ebben az ügyben az apa egyértelműen azért kér külön beszélgetést, hogy a bírósági közvetítő szimpátiáját elnyerje, és segítse az ügyét, mert bár tudja, hogy a bírósági közvetítő nem dönt az ügyben, mégis azt hiszi, hogy valamiféle befolyással bír. Azzal, hogy az apa megkísérli a bírósági közvetítőt a saját oldalára állítani, egészen egyértelműen megmutatkozik, hogy mihez vezet, ha valamely félben nem sikerül tudatosítani, hogy mi a bírósági közvetítő pontos szerepe, azaz, hogy a bírósági közvetítő nem dönt és nincs befolyása az ügyben, annak ellenére, hogy a bíróság épületébe érkezett, és egy bíróságon dolgozó alkalmazott jár el, a ráadásul „bíróságinak” nevezett közvetítői eljárás során. Az apában nem rögzült a bírósági közvetítőnek

a folyamatban felvállalható szerepe, úgy érzi, hogy a bírósági közvetítőt megnyerheti magának, és erre komoly erőfeszítéseket is tesz.

Az apa számára egyértelművé kell tenni, hogy kísérletével – melyben a bírósági közvetítőt maga mellé kívánja állítani – súlyosan veszélyezteti a pártatlanság elvének megvalósulását, és ezzel az egész folyamatot, és amúgy sincs semmi értelme, mivel nem a bírósági közvetítő fog dönteni.

Ebben az esetben az apa kifejezi, hogy úgy érzi, a bírósági közvetítő „anya párti”. Ez valószínűleg a jelen lévők nemi arányának egyensúlytalanságából fakad, az apa úgy látja, hogy hátrány érheti az által, hogy a bírósági közvetítő, mint női közvetítő az anyával, mint nővel esetleg ellene összefog. Ennek ellenére az apa nem akar másik közvetítőt, ugyanis már túl sok munkát fektetett a közvetítő „átállításába”, a maga oldalára állításába, talán ebben a tevékenységében szerepet játszik az is, hogy fél attól, hogy ha nem nyeri meg magának a női közvetítőt, az a másik oldalára áll.

Ezen nemi vonatkozás orvoslására megoldást jelenthet egy férfi kolléga bevonása az ügybe, páros közvetítésben a nemi arányok kiegyensúlyozása.

VI.2. A gyengébb fél erősítése

A második ismertetett eset arra mutat rá, hogy a mediátor nem feltétlenül egyenlő mértékben nyújt segítséget mindkét félnek, ahogy azt a semlegesség elve megkívánná.

A szülői felügyelet rendezésére irányuló perben kötelezően kerül sor a közvetítés elrendelésére. A felek nem éltek házasságban, rövid élettársi kapcsolatuk során egy gyermekük született. Az apa szemmel láthatólag határozottabb fellépésű, megjelenésében, testi adottságaiban is erőt sugároz, megnyilvánulásában már – már flegma, mely hangsúlyosabban érvényesül az anya halk szavúsága, visszahúzódo viselkedése mellett. Az anya jóformán alig akar megszólalni, úgy tűnik, hogy zavarban van, mivel az apa előtt kell beszélnie, szemkontaktust az apával, és a bírósági közvetítővel is nehezen tart. Ezen jeleket látva, és beazonosítva az anyának apával szembeni alárendelt helyzetét, a bírósági közvetítő külön beszélgetést kezdeményez az anyával. A külön beszélgetés igazolja azon feltevést, hogy valóban az anya a gyengébb fél – családjogi esetekben ez általában a nőkre igaz –, határozottan fél a másik féltől, és sajnos felmerül annak lehetősége is, hogy az anya az apával való férfi – nő kapcsolatában bántalmazást szenvedett el. Az ilyen esetekben a közvetítő semlegessége kicsit más megvilágításba kerül, nem tudja egyformán ugyanazt a segítséget nyújtani mindkét félnek a folyamat során, hiszen a gyengébb fél nem képes maga mellett kiállni, a saját érdekeit képviselni, szükségletei, érdekei feltárása során nem tud megfelelő hatékonysággal működni, nagyobb segítségre szorul, mint a másik dominánsabb, erősebb fél. Ezt a többlet segítséget a közvetítő azonban nem a gyengébb fél

mellé állással, számára tanácsok adásával nyújtja, hanem a pártatlanságát a továbbiakban is szem előtt tartva, egyéb eszközökkel támogatja, erősíti a másik felet - az erősebb fél egyidejű visszafogása mellett -, segítséget nyújt számára a folyamatban való hatékonyabb részvétele érdekében. Ezen segítség nyújtás eszköze lehet a több idő biztosítása, több kérdés feltétele.

Amennyiben felmerül a bántalmazás, a közvetítői eljárás azonnali befejezésének a lehetősége is felmerül, mivel a mediáció eszközei lehet, hogy már nem alkalmasak a felek közötti nagyfokú erőegyensúlytalanság kezelésére. Szélsőséges esetben, ha az eljáró bírósági közvetítő nem ismeri fel a jeleket, még az is felmerülhet, hogy az erősebb fél a közvetítői eljárás során gyakorolt további megfélemlítéssel viszi bele a gyengébb felet egy aránytalan, a gyengébb fél számára hátrányos megállapodás megkötésébe. A gyengébbként aposztrofálható felekre jellemző az is, hogy a perben eljáró bírő negatív megítélésétől való félelem tartja benn a bírósági közvetítői eljárásban, és köt megállapodást. A közvetítő felelőssége, hogy ezeket a méltatlan helyzeteket felismerje, és kezelje, egy efféle „... *látszatmegegyezés ugyanis egy újabb, esetleg még hatalmasabb viszály alapjait rakhatja le.*”⁴²

VI.3. A mediátor érzelmi bevonódása

A harmadik eset arra mutat rá, hogy a bírósági közvetítő érzelmi bevonódása végül, hogyan vezet a mediációs eljárás kudarcához, miután az egyik fél konkrétan megfogalmazza, hogy a közvetítő a pártatlanságát elveszítette, és a maga részéről a közvetítői eljárást befejezettnek nyilvánítja, anélkül, hogy az eljárás során a felek kommunikációjukban közelebb kerültek volna egymáshoz.

A szintén családjogi ügyben, az anya nyújt be keresetet a házasság felbontása és szülői felügyelet rendezése iránt. Az anya akadályozza a közös gyermekkel való apai kapcsolattartást, és egyértelműen felismerhető, hogy elidegenítő magatartást tanúsít az apa vonatkozásában. A bírósági közvetítő érzékeli az anya elidegenítő magatartását, felsejlik előtte a gyámhivatalnál végzett korábbi munkája, ahol számtalanszor találkozott ezzel a jelenséggel, így kialakul benne a vágy, hogy az anyát „jobb útra térítse” – így olyan kérdéseket tesz fel, mellyel utal arra, hogy az anya magatartása nem helyénvaló, sőt árt a gyermekének is. A bírósági közvetítő javasolja a feleknek, hogy közösen forduljanak gyermekpszichológushoz, titkon bízva abban, hogy a szakember majd jobb belátásra téríti az eltévedt anyát.

A bírósági közvetítő az ügybe mélyen bevonódik érzelmileg, érintettsége megfigyelhető az ügy - korábbi munkája során találkozott már ugyanezzel a problémával, amelyről jól kialakult véleménye van – de a felek vonatkozásában is - unszimpatiát érez az anya iránt, és áldozatként

---

⁴² Nagypál i.m. 49. o.

szeretné megsegíteni az apát - . A bírósági közvetítő elveszti a fókusz, a közvetítói eljárás célját szem elől tévesztve, mintegy kilépve a közvetítói eljárás kereteiből, megpróbálja „megjavítani” az anyát, hamisan ringatva magát abba a tévképzetbe, hogy ezzel elvezeti a feleket a mediációs eljárás sikeréig.

A bírósági közvetítő nem volt értéksemleges, saját értékrendszere, világnézete által befolyásolva elvesztette az ítézőképességét, és ezáltal azon képességét, hogy megtalálja a mediációs módszertan megfelelő eszközeit, és alkalmazza azokat a közvetítói eljárás sikere érdekében. A bírósági közvetítő bár nem nyíltan, de a kérdéseivel, javaslatával közvetett módon mégis kifejezésre juttatta a véleményét, a saját álláspontját, melynek óhatatlan következménye volt, hogy a fél (az anya) bizalma a bírósági közvetítő pártatlanságában, és talán az egész közvetítói eljárásban megrendült.

A bírósági közvetítő itt elbukott, de a feladat nagy: „... egyensúlyt kell ugyanis tartania a közvetítőnek magában, hogy az igazságérzete és a háttérben lévő saját hagyományai miatt ne adja át magát a föltoluló pártos - akár baráti, akár pedig ellenséges - érzelmek sodrásának.”⁴³

VII. ÖSSZEGZÉS, KONKLÚZIÓ

A tanulmányomban megpróbáltam feltárni, ismertetni azon okokat, amelyek elvezethetnek a bírósági közvetítói eljárásban a pártatlanság megkérdőjelezéséhez a bírósági közvetítói eljárásban. A továbbiakban megkísérlem levonni a konklúziót, és ahhoz kapcsolódóan konkrét javaslatokat is teszek.

Alapvető kérdés, illetve probléma, hogy a bírósági közvetítói eljárásban eljáró bírósági közvetítők a bíróságon dolgoznak bírósági titkárként vagy bíróként különféle ügyszakokban, amellett, hogy bírósági közvetítőként is tevékenykednek. A bírói hivatás - a bírósági titkár is a bírói hivatásra készül fel jellemzően –, de pusztán a jogász szakma egészen másfajta attitűdöket kíván, illetve alakít ki az emberben, mint amit a mediációs szakma megkíván. A bíró, jogász általában dönt az ügyekben, de még ha nem is, mindenképpen állást foglal, érvel, harcol az álláspontja mellett, vagy éppen tanácsot ad. Mindezek egy közvetítói eljárás során elfogadhatatlanok, de a valószínűleg hosszú éveken át kialakult, sőt a bírói hivatást választók személyiségére általában jellemző habitustól, viselkedésmódtól nagyon nehéz elszakadni, de

---

⁴³ Nagypál i.m. 53. o.

ha úgy tetszik más személyiséget kell felölteni, és erre a bírósági közvetítőnek nagyon tudatosan treníroznia kell magát, az eljárás minden pillanatában emlékeznie kell arra, hogy a közvetítői eljárásban nem döntőbíróként, csupán a folyamat irányítójaként működhet.

Mindezt azonban nemcsak a bírósági közvetítőben kell rögzíteni, az eljárásban részt vevő felekben való tudatosítása alapvető fontosságú, ugyanis, ha a félben nem tisztázott a bírósági közvetítő pontos szerepe, megkísérelheti a közvetítőt a saját oldalára állítani, a mediációs eljárást esetleg a másik fél elleni további harcként felfogva, kialakulhat benne az a téves nézet, hogy úgy „nyerhet”, ha a bírósági közvetítőt meggyőzi igazáról, aláásva ezzel a pártatlanság elvét.

Megoldást jelenthetne, ha a bírósági szervezetrendszeren belül csak olyan bírósági közvetítők tevékenykednének, akiknek a munkakörében kizárólag a bírósági közvetítés szerepel, így nem kellene különböző szerepek megfelelniük, szakmai személyiségüket változtatniuk, jobban elmélyedhetnének a mediációs szakma módszertanában, és mivel nem a bírói hivatásra készülnek, és talán a bírók közvetlen kollégáinak nem lennének tekinthetők, mindez a függetlenségi anomáliákra is megoldást jelenthetne. Figyelemmel arra, hogy a bírósági titkárok közül manapság már nem mindenki akar bíró lenni, bizonyára lennének olyanok, akik örömmel állítanák magukat teljes valójukban a bírósági közvetítés szolgálatába.

Szintén nagy problémakör az érzelmi érintettség kérdése, hogy a bírósági közvetítő távol tudja magát tartani, mind az ügytől, mind a felektől, értéksemlegességét, pártatlanságát az eljárásban mindvégig meg tudja őrizni.

Tudomásul kell venni, hogy a bírósági közvetítő is, mint ember, érző lény, kialakult világgéppel, értékrendszerrel érkezik a közvetítői szobába, és az ebből való kilépés igazi kihívást jelenhet számára. Mindezekre tekintettel a bírósági közvetítőnek állandóan dolgoznia kell a pártatlanságán, tudatosan figyelnie kell arra, hogy saját érzelmeit az ajtón kívül hagyva a pártatlansága, semlegessége ténylegesen megvalósuljon, de ügyelnie kell arra is, hogy pártatlannak is látszódjon, mely utóbbiban segítségére van a jogszabályi környezet, az összeférhetetlenségi szabályok.

Nagyon fontos, hogy a bírósági közvetítő megfelelő önismerettel rendelkezzen, tisztában legyen saját értékrendszerével, viselkedésmódjaival, válaszreakcióival, gyengeségeivel – és vállalja önismeretének fejlesztését, akár egyénileg, akár a bírósági szervezetrendszer által támogatottan, például önismereti képzéseken való részvételével.

A bírósági közvetítőnek képesnek kell lennie arra, hogy felismerje és fel is vállalja saját elfoglaltságát, annak érdekében, hogy a pártatlanság elve teljesüljön, és az ügy másik bírósági közvetítőre kerüljön szignálásra. Amennyiben a kizárás mégsem szükséges, egy másik bírósági

közvetítő bevonása, és az eljárás páros mediációban való folytatása segíthet a bírósági közvetítőnek érzelmei kezelésében, illetve a nemi arányok felmerülése – családjogi ügyek - esetén, szintén a páros, a vegyes páros mediáció tűnik a legjobb megoldásnak.

A mediációs módszertan elmélyült ismerete, és megfelelő alkalmazásának képessége alapvető fontosságú, mint láthattuk egy rosszul feltett kérdés is vezethet a pártatlanság megkérdőjelezéséhez, sőt az egész közvetítői eljárás kudarcba fulladásához. A megfelelő szakmai felkészültség a bírósági közvetítőhöz kötődik, fontos, hogy kialakuljon benne egy belső igény, hogy tudását, módszertani ismereteit fejlessze, de szükséges, hogy ebben kívülről is megkapja a megfelelő támogatást: lehetősége legyen szakmai képzéseken, továbbképzéseken, konferenciákon való részvételre, a szakmai anyagok elérhetőek legyenek számára, sor kerüljön – afféle kontrollként - szakmai megbeszélésekre, szupervíziókra, valamint a kezdő bírósági közvetítő tekintetében további igény, hogy szakmai biztonságuk megszerzéséig lehetőségük legyen páros mediácók során, egy tapasztaltabb bírósági közvetítő közreműködésével elmélyedni a mediációs szakma - mely a bíróihoz hasonlóan szintén hivatás – szépségeiben és kihívásaiban.

Kertész Tibor gondolatait megfelelő és mélyen megfontolandó végszónak érzem tanulmányom lezárásához: *„A mediációs intézmények nem megállapodás - gyarak. A konfliktusok kezelésére és nem megállapodások létrehozására törekednek. Ez az egyik legfontosabb szemléletbeli kérdés, amit egy mediátornak el kell sajátítania. ... a mediáció alapjaiban más, mint a konfliktusok „kezelését” szolgáló hagyományos, formális eljárások. Míg más eljárásokban a „harmadik” fél (aki lehet ügyvéd vagy bíró, vagy valamilyen egyéb tanácsadó) a felek vitájában állást foglal, tanácsot ad, illetve döntést hoz, a mediátor szakmájának az egyik legalapvetőbb etikai és szakmai kérdése éppen ezeknek a tilalma. A mediátor soha nem ad tanácsot, soha nem foglal állást a felek közötti vitában, a mediátornak mindössze abban van szerepe, hogy a folyamat megfelelő módon működjön.”*⁴⁴

*„A mediátor tehát felelős az általa vezetett folyamatért: azért, hogy a felek lehetőséget kapjanak konfliktusuk rendezésére, és ehhez professzionális segítségben részesüljenek. A mediátor által vezetett folyamat nem lehet részrehajló, nem dominálhatja egyik vagy másik fél, valamint a felmerülő érzelmi szükségletekre, érdekekre is reflektálnia kell. A mediátornak érzékelnie kell a felek közötti esetleges hatalmi egyensúlytalanságot, és arra módszertanilag megfelelő választ kell, adjon.”*⁴⁵

---

⁴⁴ Kertész i.m. 12. o.

⁴⁵ Kertész i.m. 257. o.

IRODALOM

1. A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete által Bárczi Géza akadémikus és Ország László egyetemi tanár vezetésével szerkesztett: A magyar nyelv értelmező szótára, In: V. kötet Mo-S /p/pártatlan, Akadémiai Kiadó Első kiadás: 1959-1962. (Arcanum/ Kéz könyvtár).
<https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-magyar-nyelv-ertelmezo-szotara-1BE8B/p-44572/partatlan-44F83/>
(2020. március 15.)
3. Károli – Biblia.
fordította: Károli Gáspár
http://www.biblia.hu/biblia_k/k_1_1.htm
(2020. április 13.)
4. Barkóczi Dávid: Justitia, az igazságosság istennője - Az istennő alakja és ábrázolása a mitológiában és a jogtörténetben. In: JOGHISTÓRIA Az ELTE Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszék Tudományos Diákkörének Hivatalos Folyóirata, XIX. évfolyam, 3. szám (2015. március).
https://majt.elte.hu/media/8c/7d/7ff0485c431ffa89c4fadb3d2d9d1e30f22ec90a2de5775a9a299e2e4869/MAJT-joghistoria_201503.pdf
(2020. március 17.)
5. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata (ENSZ 1948. december 10.)
magyar nyelvre fordítás: www.ohchr.org
https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/hng.pdf
(2020. március 21.)
6. 1976. évi 8. törvényerejű rendelet az Egyesült Nemzetek XXI. ülészakán, 1966. december 16-án elfogadott Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya kihirdetéséről.
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=97600008.tvr>
(2020. március 21.)

7. 1993. évi XXXI. törvény az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről.
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99300031.tv>
(2020. március 22.)
8. Salgó Nóra: A bírói függetlenség összehasonlító megközelítésben. In: Comparative Law Working Papers, Volume 2, No. 1. 2018 – Hallgatói különszám.
http://oji.u-szeged.hu/web2/images/stories/salgo_fuggetlenseg.pdf
(2020. március 27.)
9. Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.).
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100425.atv>
(2020. március 30.)
10. 2011. évi CLXI. törvény a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról.
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100161.tv>
(2020. április 1.)
11. 2011. évi CLXII. törvény a bírák jogállásáról és javadalmazásáról.
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100162.tv>
(2020. április 1.)
12. Czine Ágnes: Tükörkép a bírói függetlenségről és pártatlanságról az Alkotmánybíróság gyakorlatában. In: Alkotmánybírósági szemle, 2018/2. szám, 2018. évfolyam.
<https://abszemle.hu/tukorkep-a-biroi-fuggetlensegrol-es-partatlansagrol-az-alkotmanybirosag-gyakorlataban/>
(2020. április 1.)

13. 67/1995. (XII. 7.) AB határozat.

<http://www.jogiportal.hu/index.php?id=v3xysd79okf44wmu5&state=19990331&menu=view>

(2020. április 27.)

14. 21/2014. (VII. 15.) AB határozat.

Az Alkotmánybíróság határozatai, Az Alkotmánybíróság hivatalos lapja, 2014. 21. szám, 2014. július 21.

<http://www.kozlonyok.hu/kozlonyok/Kozlonyok/1/PDF/2014/21.pdf>

(2020. április 4.)

14. A közvetítői tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény.

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0200055.tv>

(2020. április 4.)

15. A büntető ügyekben alkalmazható közvetítői tevékenységről szóló 2006. évi CXXIII. törvény.

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A0600123.TV>

(2020. április 5.)

16. Nagypál Szabolcs: A közvetítés jogelmélete: a mediáció folyamata és alapelvei. In: JOG - ÁLLAM – POLITIKA III. évfolyam, 2011/2. szám Tanulmányok.

<https://dfk-online.sze.hu/images/J%c3%81P/2011/2/Nagyp%c3%a11.pdf>

(2020. április 7.)

17. Kertész Tibor: Mediáció a gyakorlatban.

Bíbor Kiadó, Miskolc, 2010.

18. Dr. Ficsór Gabriella: A bírói függetlenség szükségszerű kialakulása és tartalma. In: Bíróság.hu / Ítéletablák / Debreceni Ítéletábla 2016.

Megjelenés ideje: 2016. február 18., 15:57.

https://debreceniitelotabla.birosag.hu/sites/default/files/field_attachment/biroi_fuggetlenseg_1.pdf

(2020. április 13.)